

Warszawa, dnia 20 marca 2020 r.

**OBOWIĄZEK PRZEKAZANIA PRZEZ PRACODAWCĘ NA RZECZ
PRACOWNIKÓW ŚRODKÓW OCHRONY INDYWIDUALNEJ
- WYBRANE ZAGADNIENIA.**

Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1040, dalej k.p. lub Kodeks) stanowi w art. 207 § 2 pkt. 1) stanowi, że:

Pracodawca jest obowiązany chronić zdrowie i życie pracowników przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki. W szczególności pracodawca jest obowiązany organizować pracę w sposób zapewniający bezpieczne i higieniczne warunki pracy;

Dodatkowo w art. 237⁹, stanowi że:

§ 1. Pracodawca nie może dopuścić pracownika do pracy bez środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, przewidzianych do stosowania na danym stanowisku pracy.

§ 2. Pracodawca jest obowiązany zapewnić, aby stosowane środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze posiadały właściwości ochronne i użytkowe, oraz zapewnić odpowiednio ich pranie, konserwację, naprawę, odpylanie i odkażanie.

KRAJOWA IZBA DIAGNOSTÓW LABORATORYJNYCH

Co więcej, pracodawca jest obowiązany zapewnić, aby środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze, które w wyniku stosowania w procesie pracy uległy skażeniu materiałami biologicznie zakaźnymi, były przechowywane wyłącznie w miejscu przez niego wyznaczonym. Powierzenie pracownikowi prania, konserwacji, odpylania i odkażania przedmiotów, o których mowa powyżej jest niedopuszczalne (art. 237¹⁰ k.p.).

Kodeks stanowi również w art. 104¹ § 1 ust. 1, że **Regulamin pracy**, określając prawa i obowiązki pracodawcy i pracowników związane z porządkiem w zakładzie pracy, **powinien ustalać w szczególności** wyposażenie pracowników w narzędzia i materiały, a także w odzież i obuwie robocze oraz w **środki ochrony indywidualnej** i higieny osobistej.

Należy pamiętać, że co do zasady to Pracodawca ustala rodzaje środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, których stosowanie na określonych stanowiskach jest niezbędne w związku z wymogami stawianymi przez przepisy prawa (art. 237⁸ § 1 k.p.).

Kompatybilna w tym zakresie pozostaje ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1239, dalej Ustawa), która w art. 11 nakłada na kierowników podmiotów leczniczych oraz na inne osoby udzielające świadczeń zdrowotnych obowiązek do podejmowania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych. Działania te, zgodnie z ust. 2 pkt. 4) w/w artykułu obejmują w szczególności: *stosowanie środków ochrony*

KRAJOWA IZBA DIAGNOSTÓW LABORATORYJNYCH

indywidualnej i zbiorowej w celu zapobieżenia przeniesieniu na inne osoby biologicznych czynników chorobotwórczych.

Stosowanie środków ochrony indywidualnej ma zatem zarówno aspekt indywidualny jak i powszechny. Chroni nie tylko daną osobę ale i ogół społeczeństwa poprzez zapobieżenie przeniesieniu na inne osoby biologicznych czynników chorobotwórczych.

Z punktu widzenia Diagnostów Laboratoryjnych istotną kwestią pozostaje fakt, że na podstawie art. 17 ust. 1 i 2 ustawy o diagnostyce laboratoryjnej (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 849, dalej u.diag.lab.) laboratorium jest zakładem leczniczym podmiotu leczniczego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 2190 i 2219 oraz z 2019 r. poz. 492, dalej u.dz.lecz.). Laboratorium może być także jednostką organizacyjną zakładu leczniczego podmiotu leczniczego, instytutu badawczego albo uczelni medycznej. Zgodnie zaś z art. 15 u.dz.lecz. podmiot leczniczy nie może odmówić udzielenia **świadczenia zdrowotnego** osobie, która potrzebuje natychmiastowego udzielenia takiego świadczenia ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia. Przez świadczenie zdrowotne w art. 2 pkt. 10 u.dz.lecz. rozumiane są działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania. Jak wyjaśniono w literaturze (Szczególne świadczenia zdrowotne, System Prawa Medycznego. Tom 2 red. dr hab. Leszek Bosek, dr Agata Wnukiewicz-Kozłowska”) Pojęcie **świadczenia zdrowotnego** odnosi się do „(...) podejmowanych względem pacjenta czynności medycznych (czyli wykonywanych środkami i metodami właściwymi dla medycyny), które mają służyć zachowaniu lub poprawie stanu zdrowia człowieka (...). Pojęcie to dotyczy zatem kwestii

KRAJOWA IZBA DIAGNOSTÓW LABORATORYJNYCH

*fundamentalnej z punktu widzenia celu nawiązywania stosunków prawa medycznego, z których najdonioślejszym jest uzyskanie przez pacjenta potrzebnej mu pomocy w sferze profilaktyki lub **diagnozy** stanu zdrowia (...). Odnośnie do pierwszego z tych czynników, należy zauważyć, że pojęcie świadczenia zdrowotnego w kształcie unormowanym w art. 2 ust. 1 pkt 10 DziałLeczU obejmuje swym znaczeniem przede wszystkim różne postaci czynności leczniczych, czyli realizujących wielorako rozumiane cele terapeutyczne (z zakresu profilaktyki, **diagnostyki**, terapii lub rehabilitacji) (...).”*

Kodeks w art. 210 § 1 wskazuje, że w razie gdy warunki pracy nie odpowiadają przepisom bezpieczeństwa i higieny pracy i stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia pracownika albo gdy wykonywana przez niego praca grozi takim niebezpieczeństwem innym osobom, pracownik ma prawo powstrzymać się od wykonywania pracy, zawiadamiając o tym niezwłocznie przełożonego.

Powyższa norma zostaje jednak wyłączona wprost na mocy § 5 tegoż artykułu w stosunku do pracownika, którego obowiązkiem pracowniczym jest ratowanie życia ludzkiego. Zgodnie z art. 27 u.diag.lab. Diagnosta laboratoryjny bierze udział w postępowaniu diagnostycznym, profilaktycznym i monitorowaniu terapii, a zatem czynności te nakierowane są na ratowanie życia ludzkiego, szczególnie w aspekcie przeciwdziałaniom chorobom zakaźnym, w tym COVID – 19.

W doktrynie prawa zauważa się jednak, że takie kategoryczne podejście nie jest zawsze i w pełni uzasadnione.

Jak podnosi się w piśmiennictwie, (np. J. Jankowiak, Prawo powstrzymania się od wykonywania niebezpiecznej pracy przez pracowników obowiązanych do ratowania

KRAJOWA IZBA DIAGNOSTÓW LABORATORYJNYCH

życia ludzkiego lub mienia (...) RPEiS 1997, Nr 4, s. 26) (...) „z punktu widzenia ewentualnej dopuszczalności powstrzymania się pracowników od wykonywania pracy, należy wyróżnić trzy rodzaje ryzyka. Pierwsze – zgodnie z przepisami BHP, które stanowi immanentną cechę pracy na danym stanowisku i jest akceptowalne w stosunku do wszystkich pracowników, które nie daje podstawy do odmowy wykonania pracy. (...). Drugie – niezgodne co do określonej części z przepisami BHP, niedające co prawda tej grupie pracowników prawa odmowy świadczenia pracy, niemniej stanowiące podstawę do zaistnienia ujemnych skutków dla pracodawcy (odpowiedzialność za wykroczenia). Trzecią grupę stanowi ryzyko nieakceptowalne, które, moim (J. Jankowiak - przyp. SzG.) zdaniem, daje prawo do powstrzymania się od pracy. Wyjątek ten musi być jednak bardzo ściśle weryfikowany, tzn. ryzyko musi być faktycznie bardzo duże, a więc dotyczące bezpośrednio życia ludzkiego lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, i to zarówno osoby ratującej, jak i innych osób, przy równoczesnym uwzględnieniu konsekwencji jego zastosowania, jeżeli chodzi o dobro ratowane.”

Polecenie pracy przy materiale potencjalnie zakaźnym, bez zapewnienia środków ochrony indywidualnej może być poczytywane za wprowadzenie trzeciej kategorii ryzyka, ryzyka nieakceptowalnego. Niemniej jednak pamiętać trzeba, że odmowa wykonania pracy w każdym konkretnym przypadku będzie podlegała indywidualnej ocenie, w tym ewentualnie przez sąd pracy i nie sposób przy tak sformułowanych przepisach oraz szczególnych okolicznościach przewidzieć wyniku takiej oceny.

KRAJOWA IZBA DIAGNOSTÓW LABORATORYJNYCH

Środki ochrony indywidualnej dla osób wykonujących badania w materiale od pacjentów zakażonych lub podejrzanych o zakażenie koronawirusem przedstawiono i sprecyzowano m.in. w:

- „Zaleceniach Konsultanta Krajowego w dziedzinie Diagnostyki Laboratoryjnej prof. dr hab. Med. Macieja Szmitkowskiego dla Zakładów Diagnostyki Laboratoryjnych wykonujących badania materialne od pacjentów zakażonych lub podejrzanych o zakażenie koronawirusem z dnia 28.02.2020 r.” (dostępne m.in. na <https://kidl.org.pl/file/file/get?id=2467>),

- „Zasadach postępowania w medycznych laboratoriach diagnostycznych z materiałem od pacjentów podejrzanych o zakażenie koronawirusem COVID -19 (SARS – CoV – 2)” ujęte w piśmie Konsultant Krajowego w dziedzinie mikrobiologii prof. dr hab. n. med. Katarzyny Dzierżanowskiej – Fangart z dnia 03.03.2020 r. (dostępne m.in. na <https://kidl.org.pl/file/file/get?id=2468>),

Szymon Guzik
Radca Prawny KIDL

Dział Prawny
Krajowa Izba Diagnostów Laboratoryjnych
tel.: + 48 22/741 21 55 wew. 117
e-mail: s.guzik@kidl.org.pl
www.kidl.org.pl